

K nepříjemnostem života s oční protézou mohou patřit **záněty očí**, které je zapotřebí včas léčit. Ty mohou znamenat, že člověk po nějakou dobu nemůže protézku nosit, nebo si ji nasazuje jen na kratší čas, například mimo domov. Počínající infekci je možné zkusit odstranit roztokem Betadine (ředění 1 ku 10 s destilovanou vodou), jímž je vhodné dezinfikovat i samotné protézky. Někdy bývá nutné nasadit další léčbu. Každopádně je třeba poradit se s očním lékařem, a to jakmile se obtíže objeví.

Dále se mezi uživateli očních protéz vyskytují **problémy s osycháním spojivky**, pociťované jako nepříjemné drhnutí a řezání pod víčky, které může být velmi bolestivé. Děje se tak proto, že tvorba slz a jejich odtok mohou být po enukleaci zhoršené. Při takových obtížích někdy pomůže užívání umělých slz.

Nemá-li člověk s nošením protézy **žádné potíže**, ponechává si ji nasazenou nepřetržitě včetně doby spánku. Někdy je ale nutné protézu na noc vyndávat, aby si prostor za ní mohl „odpočinout“. V takovém případě je vhodné používat přípravek zabraňující vysoušení obnažené spojivky ve spaní a podporující její regeneraci. K tomu se dobře hodí výživný oční gel s obsahem panthenolu. Pro pravidelnou hygienu s preventivními účinky se kromě obyčejné vody z kohoutku výborně osvědčují oční kapky Omisan a také minerální voda Vincentka. Je vhodné protézu ráno a večer vyjmout

a opláchnout a vodou promýt i prostor za protézou. Naučit se bezpečně a bezbolestně s protézou manipulovat není nic obtížného.

Náchylnost k problémům s protézami bývá v letních vedrech, při větrném počasí a v prašném prostředí. Může vadit i jemný přímořský písek, zakouřené interiéry apod. Před nepříjemným osycháním spojivky mohou dobře chránit sluneční brýle. Při plavání je dobré používat plavecké brýle, aby nemohlo dojít k samovolnému vyklouznutí protézy. To se totiž lehce stane při stlačení spodního víčka, například větší vlnkou. Proto si člověk nosící oční protézu musí dávat pozor i na bezděčné promnutí očí třeba na ulici. V případě skleněných protéz je taková chvíle nepozornosti fatální - protézka pád na chodník nebo do umyvadla nemá šanci přežít.

Pro Tyfloservis o.p.s. zpracovala:
Bc. Pavla Kovaříková, MS, © 2014
pavla.kovarikova@rozhledna.info
Recenze: MUDr. Anna Zobanová
Vydal: Tyfloservis, o.p.s., IČ 26200481,
Krakovská 1695/21, 110 00 Praha 1

Řada lidí s těžkým zrakovým postižením nosí oční protézu. Jsou i nevidomí, kteří mají obě oči nahrazené. Může se zdát netaktní se na toto jistě velmi citlivé a osobní téma dotyčného přímo zeptat.

Jak se žije lidem s umělou oční náhradou? Jaké důvody mohou vést k rozhodnutí nechat si vyjmout oko?

Dnešní oční protézy jsou vyráběné natolik dokonale, že jsou na první pohled k nerozeznání od skutečného oka. Právě proto si ani profesionálové oční protézy u svých klientů vůbec nemusí povšimnout.

Může překvapit, kolik nevidomých lidí trpí bolestmi očí, potažmo celé hlavy, z toho plynoucími stavy závratí a dalšími zdravotními problémy. Mohlo by se zdát přirozené, že úplnou ztrátou zraku člověk přestává být pacientem vyžadujícím oftalmologickou péči. Oči nevidí, tak co bychom na nich dál léčili...? Ztrátou zraku ovšem původní příčina očního onemocnění ve většině případů nekončí, nemoc v očích dál neblaze působí. I po úplné ztrátě zraku je u mnoha diagnóz důležité pokračovat v braní léků, očních kapek apod. Tuto skutečnost podceňují i samotní nevidomí, přístup některých oftalmologů je v tom však často bohužel podporuje. Je na místě, aby nevidomý člověk, kterého oči nijak netrápí, docházel jednou ročně na **preventivní oftalmologickou prohlídku**. Jestliže nevidomého oči jakkoli bolí, nadměrně slzí, jsou zahleněné

apod., měl by se poradit s očním lékařem o vhodné léčbě.

Pokud problémy s očima přetrvávají po odzkoušení veškeré možné léčby, má smysl **uvažovat o vynětí oka**. Této operaci se odborně říká enukleace.

K rozhodnutí podstoupit enukleaci by měly vést ryze zdravotní důvody, nikdy ne důvody estetické, kosmetické. Jestliže člověku jeho nevidomé oko či oči nepůsobí žádné zdravotní obtíže, „pouze“ nevyjadají zrovna nejlíp, enukleace není vhodná. Tento zákrok s sebou totiž přece jen nese určitá rizika (viz níže). Jedná se o velký zásah do organismu a vždy je lepší mít svůj orgán nežli umělý. Enukleace je samozřejmě nevratná.

Při enukleaci je v celkové narkóze vyňata oční bulva a vzniklý prostor se vyplní umělým materiálem, tzv. implantátem. K implantátu se přišijí okohybné svaly a celá „stavba“ se překryje spojivkovou tkání.

Na pečlivosti operátéra závisí výsledná schopnost oko s protézou otevírat, zavírat a přirozeně s ním pohybovat, symetricky kopírovat pohyb s okem druhým.

Jakmile se rána dokonale zahojí, objednává se pacient k výrobci očních protéz. Za výrobcem je nutné osobně dojet a **nechat si protézu vyrobit přesně na míru. Protézy jsou částečně hrazeny z prostředků zdravotního pojištění**. Výše úhrady se často mění, je vhodné se aktuálně informovat.

Oční protézy existují ve dvou variantách – skleněné a akrylátové. **Skleněná protéza** je levnější (cca tisíc korun, pacient si doplácí cca 300 Kč), poukaz na ni vystavuje ošetřující oční lékař. Pacient má nárok na dvě skleněné protézy ročně. Skleněná protéza vypadá zcela přirozeně. Její životnost zkracují slzné slzy, které sklo rozleptávají. Protézu je obvykle nutné měnit po půl roce až roce. Její nevýhodou je křehkost, při oplachování hrozí, že protéza z ruky vyklouzne a rozbije se. Při mrazivém počasí může nepříjemně studit. Výrobě skleněných očních protéz se u nás věnují dva skláři – jeden v Jablonci nad Nisou a druhý v Ústí nad Labem.

Akrylátové protézy jsou trvanlivější – vydrží řadu let a jsou nerozbitné. Ve srovnání se skleněnými náhradami se mohou zdát o něco méně dokonalé, ovšem pohledům nezasevěných se i tyto protézy jeví jako živé oči. U tohoto materiálu je nutné více dbát na hygienu, na akrylátu se snáze uchytí infekce. Cena jedné akrylátové protézy je kolem tří tisíc korun, pojišťovny v současnosti přispívají dvou-tisícovou částkou. Předepsání protézy podléhá schválení revizního lékaře. Výrobou akrylátových očních protéz se u nás zabývají tři výrobci, a to v Praze, v Brně a Opavě.

Ve výjimečných případech se mezi uživateli očních protéz objevuje **alergie na akrylát** (umělá pryskyřice), která může být i velice silná a znamená pak, že člověk může používat pouze protézy skleněné. U tohoto materiálu zatím alergická reakce zjištěna nebyla.